

Datum

31 januari 2025

Kenmerk

BBPZ/MvR/RBos/25-009

Aan

Tweede Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. de vaste Kamercommissie voor J&V, cc VRO

Onderwerp

Commissiedebat criminaliteitsbestrijding, ondermijning en georganiseerde criminaliteit

Geachte Kamerleden,

In een eerdere brief (d.d. 29 augustus 2024) aan u schreven wij dat corporatiewoningen steeds vaker doelwit zijn van ondermijnende criminaliteit. Bewoners en de woningcorporaties hebben steeds meer last van de gevolgen, zoals explosies die veel schade veroorzaken en angst aanjagen. Criminelen gebruiken corporatiewoningen en onze kwetsbare huurders om illegale praktijken uit te voeren en hier zelf anoniem bij te blijven.

In deze brief schetsen wij de negatieve gevolgen voor de veiligheid en leefbaarheid van de woonomgeving en de bewoners. Er is meer inzet nodig. Ook gaan we in op de activiteiten van ons landelijk Team ondermijning. Daar zijn oplossingen gedefinieerd waarbij we hulp nodig hebben van het Rijk en van andere partners. Belangrijk hierin is dat corporaties nog te weinig worden gezien als natuurlijke partner en als deel van de oplossing in de aanpak tegen ondermijning. Wij pleiten er in deze brief voor corporaties structureel te betrekken vanwege de aanwezigheid in de wijken en signalerende rol en vragen u dit mee te nemen in uw bijdrage voor het Commissiedebat over criminaliteitsbestrijding, ondermijning en georganiseerde criminaliteit op 6 februari 2025.

Leefbaarheid en ondermijning

Doordat de ondermijning toeneemt in onze wijken, legt criminaliteit een onevenredige druk op de vaak al kwetsbare wijken. Wat het extra zorgelijk maakt, is dat ondermijning vaak plaatsvindt in wijken waar de leefbaarheid al minder goed is en waar zich concentraties van kwetsbare bewoners bevinden. De impact op de sociale veiligheid en de kansenongelijkheid in wijken is groot. Mensen voelen zich soms niet meer veilig in hun wijk door de continue dreiging van geweld. Ook belanden jongeren sneller in het criminele circuit, waardoor ze al op jonge leeftijd op flinke achterstand komen te staan.

Veel van de ondermijnende criminaliteit waar woningcorporaties mee te maken krijgen, gaat over crimineel pandgebruik. De ruimtes worden dan gebruikt voor de productie van drugs, het verstoppjen van crimineel geld of het opslaan van vuurwapens. Dit gaat gepaard met gevaren voor bewoners, medewerkers van corporaties en heeft grote gevolgen voor de leefbaarheid en veiligheid. Bijvoorbeeld kans op brand, ontploffingsgevaar in een drugsclub en de kans op schietpartijen bij criminele afrekeningen. De laatste jaren is deze problematiek in onze corporatiewijken toegenomen, ondanks initiatieven als het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV). De inzet is niet genoeg en het lijkt erop dat het alleen maar minder wordt. Het ravijnjaar 2026 voor de gemeenten zal de situatie nog nijpender maken.

Er is dus meer nodig, bezuinigingen op sociale infrastructuur zoals agenten en jongerenwerk moeten worden teruggedraaid. Er moet meer geïnvesteerd worden in preventie van (jeugd)criminaliteit en weerbaarheid. Bewoners moeten weer uitzicht hebben op een prettig bestaan en het gevoel hebben dat ze van betekenis zijn en kunnen meedoen aan de samenleving. Er moet geïnvesteerd worden in scholing en mensen aan het werk helpen. Meer geld en aandacht is nodig voor het investeren in slechte woningen en wijken, in zowel particulier bezit als corporatiebezit. Inzetten op gemengde wijken helpt, te veel concentratie van kwetsbare bewoners moet voorkomen worden. Dit moeten corporaties samen doen met partners als gemeente, zorg, welzijn, politie en scholen, langjarig en continue. Corporaties kunnen dit niet alleen, en gemeenten missen de middelen.

Explosies in corporatiewijken

Steeds vaker gaat ondermijning in het vastgoed ook gepaard met explosies en bedreigingen, al heeft lang niet elke explosie te maken met ondermijning. Een tragisch voorbeeld hiervan is de explosie met grote brand aan de Schammenkamp in Rotterdam met fatale gevolgen, mogelijk veroorzaakt door een drugsclub. Bij de recente ontploffingen in Tarwekamp waren geen huurhuizen getroffen, maar dit vond wel plaats in een wijk met veel corporatiebezit en een slechte leefbaarheid. Dat deze explosies plaatsvinden in wijken waar de leefbaarheid al onder druk staat, maakt het extra zorgelijk. Het tij moet gekeerd worden, wij zijn daarom ook betrokken bij het Offensief Tegen Explosies.

Door explosies en branden kunnen woningen grote schade oplopen met hoge kosten tot gevolg. Panden waar ondermijnende criminaliteit heeft plaatsgevonden kunnen op last van de burgemeester langere tijd worden gesloten en zo niet worden verhuurd. Dit zorgt voor leegstand in een toch al overspannen woningmarkt. Ook kan er daardoor minder huur worden geïnd, waardoor minder geïnvesteerd kan worden in de opgave voor nieuwbouw en verduurzaming. Daarbovenop komt de verzekerbaarheid van corporatiebezit steeds meer in het geding.

Team ondermijning Aedes

Aedes heeft vorig jaar het landelijk Team ondermijning opgericht. Hierin is een grote groep bestuurders en corporatiemedewerkers betrokken in verschillende teams, om zo samen ondermijning tegen te gaan en oplossingen te vinden. We richten ons op het verbeteren van de veiligheid, nazorg en het beter herkennen en tegengaan van interne ondermijning en ondermijning in de wijk. Wat veel terugkomt is het belang van anoniem aangifte kunnen doen. Dit blijkt in de praktijk nog niet zo makkelijk; corporaties zouden geholpen zijn door aangemerkt te worden als organisaties met Veilige publieke taak.

Samenwerking en gegevensdeling is een ander punt waar we ons op richten. Nu mogen corporaties vaak wettelijk niet beschikken over gegevens die van belang zijn voor het goed en veilig wonen. Hierdoor worden corporaties beperkt bij de aanpak van ondermijning, maar ook bij overlast en onbegrepen gedrag. Het sneller en makkelijker delen van informatie (uiteraard met waarborgen en respect voor de AVG) kan corporaties, politie, zorg- en welzijnsinstellingen helpen om gezamenlijk een beter beeld te krijgen van de problematiek en de beste oplossing voor een huurder en de omgeving. Nu kan het zo zijn dat een bepaalde partij niet aangehaakt is of aangehaakt mag worden, waardoor problemen soms onnodig lang voortduren.

Aedes vraagt daarom al langer om noodzakelijke wetgeving waarin wordt geregeld dat corporaties relevante informatie mogen verwerken, en waarbij andere partijen (zoals gemeente, politie en GGZ) ook verplicht zijn gegevens met de corporaties te delen. Het Wetsvoorstel i.v.m. expliciete grondslagen voor woningcorporaties voor (bijzondere) persoonsgegevens zal corporaties meer mogelijkheden bieden voor het opslaan en delen van medische gegevens, maar gaat nog niet ver genoeg. Zo worden strafrechtelijke gegevens alleen gedeeld bij het aanbieden van woningen aan urgenten. Corporaties moeten deze gegevens ook in andere gevallen kunnen ontvangen. Daarnaast moeten corporaties de mogelijkheid krijgen om zelf

strafrechtelijke gegevens zoals invallen van de politie of meldingen van geweldpleging op te slaan. Alleen dan wordt het corporaties mogelijk gemaakt om eigen personeel, huurders en omwonenden te beschermen. We vragen u dit ook op te nemen in het wetsvoorstel.

Ondermijningsconvenant als oplossing

Indien sprake is van een overtreding van de Opiumwet, heeft de burgemeester de bevoegdheid om een woning voor een bepaalde tijd te sluiten. Wanneer een corporatiewoning op basis van de Opiumwet wordt gesloten, ontvangt de betreffende woningcorporatie het besluit tot bestuursdwang. In het geval van andere strafbare feiten worden woningcorporaties niet op de hoogte gebracht. Daarnaast is de informatie in de bestuurlijke rapportage vaak beperkt en verschilt dit erg per regio, waardoor woningcorporaties niet de juiste vervolgstappen naar de huurder kunnen ondernemen of pas in de rechtszaak op de hoogte worden gebracht van verdere details. Er moet een landelijke standaard voor een bestuurlijke rapportage komen, die duidelijkheid biedt aan zowel politie, gemeente als corporatie. Informatiedeling tussen politie, gemeente en woningcorporatie moet sneller en beter. Een ondermijningsconvenant met politie en gemeenten is cruciaal in de aanpak van crimineel pandgebruik. Hierover gaan we in gesprek en we kunnen uw steun daarin zeker gebruiken.

Noodzaak van een domeinoverstijgende aanpak

Ondermijning is een complex probleem. Het is verbonden met veel andere (lokale) problematiek, zoals armoede en schulden, toegang tot scholing en werk, leefbaarheid in de wijk en politie-inzet. Daarom kan dit vraagstuk niet alleen door aparte organisaties opgelost worden. Goede samenwerking met zorginstellingen, justitie, politie en gemeenten is cruciaal. We zien dat corporaties door deze partijen nog niet als natuurlijke partner in de strijd tegen ondermijning worden opgezocht.

Corporaties kunnen een goede partner zijn als het gaat om signaleren, leefbaarheid en veiligheid van bewoners en medewerkers. Wij roepen op corporaties structureel te betrekken bij de aanpak tegen ondermijnende criminaliteit. Doe dit in de al bestaande gremia met gemeente, politie en justitie en betrek hierin ook andere partijen zoals zorg- en welzijnsinstellingen; zoals in zorg- en veiligheidshuizen. Maak structureel meer middelen vrij voor de aanpak van ondermijnende criminaliteit en zet steviger in op zorg en begeleiding van bewoners. Dit is in het belang van de leefbaarheid van onze wijken, de kansen van de bewoners van corporatiewijken en de veiligheid van bewoners en corporatiemedewerkers. Geef om dit te bewerkstelligen corporaties een gelijkwaardige plek aan tafel en zorg ervoor dat regelgeving die informatiedeling nu belemmert wordt aangepakt.

Voor vragen over bovenstaande kunt u contact opnemen met Richard Bos via r.bos@aedes.nl of op telefoonnummer 06 51 92 60 72.

Met vriendelijke groet

Aedes vereniging van woningcorporaties

Martin van Rijn
Voorzitter